
Præsentation

Jeg vil påbegynde min beskrivelse ved at præsenterer mig selv.

Mit fulde navn er: Christian Østergaard Jensen.

Jeg er født kl. 00.30 den 21. september 1934, på ejendommen "Borbjerggaard" på Venø.

Se dåbsattest og et par billeder af min første år: [Klik her](#)

Min jordemor var: Maren Flyvholm, som var boende på Venø.

Se Jordmoderparret: [Klik her](#)

Mine forældre er: [Hans Østergård Jensen](#) og [Dorthea Østergård Jensen, født Vestergaard](#). [Minderne lever](#)

Om begge mine forældre, har jeg tidligere herom nedskrevet slægtsbeskrivelser under navnene: "Østergaard Slægten" og "Vestergaard Slægten".

Ligeledes har jeg beskrevet Sønderriis Slægten, som jeg har kaldt for: "Et Folkefærd kom til Venø, med Danmarks mindste Kirke".

Ved det tidligere beskrevne, mener jeg herved at fædre, forfædre samt andre slægtninger er omtalt ret nøje. Jeg vil derfor i det herved følgende beskrivelse undlade at omtale dem nærmere, udover dette, at kalde mine forældre for Far og Mor, samt kun nævne øvrige personer og steder som til henvisningsnavne og stednavne.

For at gå lidt videre end til bare personlige erindringer, forsøger jeg i det følgende at give en optegnelse over det liv som jeg husker forekom ved de midler og ressourcer som var til rådighed, samt over den tids eksisterende levevilkår som jeg mindes forekom ved mine første leveår.

Mine første leveår.

Af naturlige årsager har ingen endnu kunnet bevise, at kan huske sine første leveår. Fortællinger herom er derfor kun overleveringer, som man så kan tro på - eller lade værre. Men da mine forældre og forfædre med mine øjne set, altid har været troværdige mennesker, tror jeg på deres overleveringer.

Mit første halve leveår, var jeg for mine forældre et problembarn. Mine forældre har fortalt mig at jeg da skreg uafbrudt dag og nat, og var derved tæt på at jage far og mor fra sans og samling.

Da dette skrigeri havde stået på et halvt års tid, gik jeg min mor så meget på nerverne, at hun i barnevogn satte mig i soveværelset, eller andet sted udenfor hendes nærværelse og gav mig så selv valget om at leve eller dø.

Jeg valgte så at leve.

Efter længere stund i eneværelse holdt jeg pludselig op med at skringe, og har stort set ikke gjort det ubegrundet siden, har min mor fortalt mig.

"Borbjerggaard" - blev gårdens navn.

Mine forældre købte ved deres giftemål i 1933, "Borbjerggaard" på Venø. Dens tidligere ejer gik under navnet "Gamle Borbjerg" og herfor valgte mine forældre at kalde deres navnløse ejendom for "Borbjerggaard"

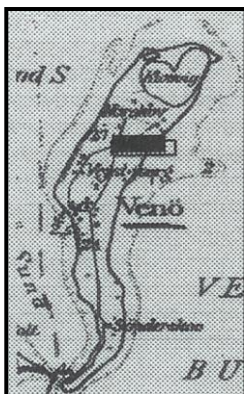
Ved overtagelse og indflytning herved, var ejendommen, af sælger ribbet for alt dette som kaldtes for brugbart løsøre. Ikke engang noget anvendelig i form af en trug eller skål til at give en kat mælk af, kunne der herpå findes.

Den "Gamle Borbjerg" med familie fik deres udkomme dels af afkast fra ejendommen og dels af fjordfiskeri ud fra øststranden, ved "Borbjerggaards" jordliggende.

Borbjerggaard og dets beliggende på Venø

Borbjerggaard - set fra Sorthøj. Bygninger herved - opført 1887

Venø

Borbjerggaards jorder - nogenlunde beliggende som det indrammede

Om "Borbjerggaard" i øvrigt.

Far og mor købte "Borbjerggaard" i tredivernes kriseår hvor der på den tid ikke var mange penge at gøre godt med.

Igennem de år foregik handel også med svinekort. Se svinekort: [Klik her](#)

Til "Borbjerggaard" - som ligger på østsiden af Venø, var der et jordareal på omkring 54 tdl. Heraf var de ca. 24 tdl. opdyrket. Det resterende var hede, skov, strandarealer og veje mm.

Vest for kirkevejen, det nuværende Nørskovvej, var de tilliggende arealer ikke opdyrket, dette var herved hede og skovarealer.

Af hedearealet husker jeg, at far pløjede et mindre stykke op, som opdyrket agerbrug. Han opdyrkede ikke på hedearealer vest for kirkevejen.

Udover de tilliggende arealer, var der ved østfjorden på øens sydende, imellem "Sønderriis" og "Sønderskov" et mindre jordlod, på et fællesareal med flere ejendomme. Dette areal hed "Lillesig".

Jorden her var sumpet og klægagtig og uegnet til opdyrkning. Men med lidt held kunne det anvendes som afgræsning for kvæg, ligesom der også her årligt kunne bjerges et par læs enghø, slået med hølé.

Se høbjergning i Lillesig: [Klik her](#)

Se til Lillesig langs østfjord: [Klik her](#)

Ligeledes var "Lillesig" et reservat for et af øens store mågeflokke, som herved havde deres yngle og rugeplads.

I denne mågereservat havde samtlige lodsejere på skift ret til at indsamle mågeæg hen til en dato omkring Skt. Hans, hvorefter sidste hold æglægning da skulle indgå som rugeæg for nyngel.

I æglægnings sæsonen har måger det næsten ligesom høns, der lægger et æg daglig sålænge reden er tørt, og det er meget gode spiseæg.

Mågeæg er lidt mindre end hønseæg og grønne med sorte pletter.

Indsamling af mågeæg foregik mest fra steder hvor der var børn som gerne ville indsamle æggene. Jeg var her gerne én til to gange ugentlig og kunne da godt finde ved omkring 30-40 æg hver gang.

Reglen for indsamling var, at man måtte tømme de reder hvor der kun var én og to æg. Fandt men under indsamling nye reder hvor der var flere end nævnte, måtte æggene ikke fjernes, da rugning herved var påbegyndt.

Mange mågereder var meget vanskelig at komme til, da de tit var på sivtotter ude i vandpytterne. Men med lidt held som gerne endte med at par våde sokker og støvler, var der også en vis sport herved.

Man skulle i "Lillesig" være varsom med ikke træde på hugorme, da der her var ret mange af slagsen.

”Æ’ Swothyw”

*Sorthøj - set fra nord mod syd.
Hunden nederste hjørne hedder Salling. Dette navn fik den efter at far på et tidspunkt havde hentet den som hvalp over i Sallingland.*

”Æ’ Swothyw”.

Til ”Borbjerggaard” var der ved dennes østfjord en mystisk høj, som geografisk hedder Sorthøj, men som vi kaldte for ”æ’ swothyw”.

Jeg syntes dengang den lå et godt stykke fra vandet, men jeg kan dog huske, at dem som var gode stenkaster, fra dens top, kunne smide en sten ud i vandet herfra. Blandt andet kunne min far gøre dette.

Om denne høj går der mange fortidssagn, men en mystisk høj var det også på sin vis.

Da far købte ”Borbjerggaard”, havde den gamle Borbjerg sagt til ham, at han aldrig måtte grave i denne høj, herved ville der dø en af gårdens dyr. Far forsøgte to gange at grave heri, for at plante et par æbletræer, men første gang og kort tid herefter, døde der en hest. Anden gang døde der en ko, og de plantede æbletræer åd harene.

Far prøvede aldrig senere at grave i denne høj.

Ligeledes blev der fortalt, at den var varm indvendig. Kunne der stikkes en jernstang ind heri, var den varm når den efter en tid blev trukket ud igen. Men bevis herfor, kendes ikke. Men udover overtroen med denne høj, havde den så på anden vis sin charme, den pyntede i landskabet og var altid god for et stykke vildt, da den var bevokset med forskellige træer og buske, som var brombær mm.

Ligeledes var Sorthøj om vinteren ret god som kælkebakke, ligesom den om sommeren var en god sted for os børn med barnelege rundt på kravlestierne i dens tætte buskads bevoksning.

For midten af foden imod Sorthøjs østside, fremkom der et mindre forhøjning på kun få kvadratmeter med nogenlunde planeret overflade.

Det kendes ikke hvorledes denne forhøjning er fremkommen. Om den er naturlig skabt eller ved tilført jord, har ingen kunnet svare på. Jeg har flere gange i min barndom spurgt mine forældre derom, men har aldrig fået et bekendt svar herpå.

Denne lille forhøjning kunne godt se ud som om, at der i tidernes morgen har stået en lille hus herpå.

Men under alle omstændigheder så lå denne forhøjning på et læfyldt og solrigt sted, som ofte blev benyttet ved tøjskift til badning samt efterfølgende solbadning. Ligeledes var det også her man sad for blot at nyde den fredfyldte udsyn over fjord og strand.

Nedenfor Sorthøj, i kanten ved land og strand, stod der et hvidmalet påbudstavle, med rimelig stort på malet skrift: 300 M, samt et undertekst som jeg ikke rigtig husker hvad var, men noget i retning af, at der ud for dette sted ikke måtte fiskes sten eller grus.

Påbudstavlen var gældende for stenfiskeri som ikke måtte finde sted indenfor 300 meter fra land. Skriften var derfor så stor, at den kunne læses fra fjorden på 300 meters afstand.

Sten og ralfiskeri i fjorden var ret almindelig, og blev benyttet som vej- og anden byggemateriale.

Sådanne tavler stod der flere af rundt på øen.

De påbudstavler var opsat af myndigheder med underskrift, som jeg ikke husker hvem det var, men mener, at det var politiet.

Til fjord og Sorthøj havde vi ca. 150 meter. Ved forskellige barnelege bl.a. kravle som hest, har vi mange gange kravlet frem og tilbage herimellem.

Stenkast.

En anden højdepunkt, som geografisk hedder "Stenkast" - findes vest for gården. Hertil knytter sig sandsynligvis sagnet:

En kæmpe på Venø kastede engang en sten efter tårnet på Spøttrup, men stenen ramte i stedet Nr. Lem Hede. Da man herefter fandt stenen, var der heri mærker af kæmpens fem fingre. Stenen fik navnet Simons sten, som nu er bleven kløvet og brugt som syldsten, hvoraf egnens folk hentede det ene læs efter det andet. I alt over 50 læs.

Over Østfjord til Salling

Udsigt over østfjord - mellem fiskerhuse og Sorthøj

Lidt om fjordfiskeri, fra "Borbjerggaard" strand.

Da fjordfiskeri i sig selv er en lang historie, vil jeg herfor kun i korte træk omtale dette, fra det særprægede miljø som jeg mindes og har oplevet det.

Efter at "Gamle Borbjerg" og dennes hustru Elisabeth, fra andet ægteskab, var flyttet fra "Borbjerggaard" - fortsatte to af hans sønner fra første ægteskab, Niels og Chr. Borbjerg, som nu var boende på øens vestside i nærheden af Venø by, i endnu nogle år herefter med fjordfiskeri fra stranden ved "Borbjerggaard". Niels (ugift) og Chr. (gift og havde børn) kom hver morgen cyklende, eller gående med trækvogn efter sig, læsset med fiskeredskaber og ned til øststranden, hvor deres redskabshus og fiskebåde var.

Redskabshuset var et træhus, hvori deres fiskegarn og andet fiskegrej samt reparationsværktøj havde deres plads.

Fiskebådene var en mindre motorbåd, en såkaldt "penalhus-type" samt et par koge og en pram. Kogene var et par fladbundede skibe, som var beregnet til fiskegarn som var på efterslæb efter motorbåden. Prammen var en robåd, som ligeledes var på efterslæb under fiskeri. Udenfor fiskedage var såvel koge som pram med håndkraft slæbt på land og forankret der. Motorbåden lå forankret så nær land den kunne komme, Niels og Chr. roede så ud til den.

Om vinteren blev samtlige både sejlet til Venø Havn, hvor de her blev kølhalet for eftersyn og undgå isskader.

Fiskerisæsonen var for det meste fra tidlig forår til efterår, og var i den tid for det meste som bundgarnsfiskeri.

Bundgarnsfiskeri var faktisk et slæbsomt arbejde, da der hvert år skulle bankes ruspæle ned og hænges garn på dem, og flere gange i løbet af året som især var efter kraftig storm, skulle garnet løftes op og hænges til tørre ovenpå pælene.

Nedbankning af ruspæle forgik ved en såkaldt rambuk, som hertil var påmonteret den ene side af fiskebåden. Denne var tung og blev hejst til tops ved et hejsespil, og fra toppen løsgjort til at ramme ned på topenden af ruspælen.

Ruspælene blev efter årets fiskesæson rykket op og slæbt på land, hvor de så skulle tørres og skrubes rene for pælesnegle, som havde sat sig fast på dem.

Transport af ruspæle mellem land og fiskepladser forgik på efterslæb af fiskebåde. Jeg huske ikke hvor mange der var med ad gangen, men gætter på en femten til tyve stykker.

Bundgarn bestod af en lang garn ca. 300-400 meter, hængt på bundgarnspæle og endte i en "gård" som jeg ikke husker hvad hedder, men der var noget ved det bundgarn som blev kaldt for en kalv, men jeg ved ikke hvad det var. Denne var på begge sider af den lange garn, og til sidst endte i en stor ruse, hvori fiskene så var fanget og herfra blev taget ombord.

I højsæsonen skulle sådanne bundgarn røgtes, som det hedder i fiskersproget, for fisk ret jævnlig. De fangede fisk blev herefter sejlet til fiskeopkøber bl.a. på Jegindø og i Struer.

Mig bekendt er bundgarnsfiskeri udelukkende kun for fladfisk.

Man bestemte ikke selv hvor fiskepladserne skulle være, herom var der forhandling og lodtrækning med fiskerne på fastlandet. Fiskepladserne var i Venø Bugt, Venø Sund og Nissum Bredning. Så vidt jeg husker, var Nissum Bredning den mest eftertragtede sted, da denne jo var nærmest Vesterhavet.

Der måtte godt sættes bundgarn ud for egen strand, til en vis afstand fra land.

Flere gange i fiskesæsonen skulle garnet tages i land, for reparation af huller og rensning af tang mm. Dette foregik således: Kogene med garnet blev sejlet så nær land som mulig var.

Herefter havde far til opgave mod en mindre betaling herfor, med heste og vogn at køre ud i vandet og få garnet hevet over på vognen og få det kørt til tørre på "stejlepladsen".

Stejlepladsen var de strandarealer som garnet herefter skulle tørres og repareres på.

Efterforskning for garnopsætning ved fjorfiskeri mm. [kan ses herved](#)

Udenfor fiskesæsonen, når vejret tillod det, var der i redskabshuset reparation af fiskegarn og andet fiskegrej.

Det var så godt som en daglig begivenhed, at når Niels og Chr. var i fiskehuset så var jeg her, på besøg hos dem.

Få meter fra fiskerhuset, helt ude ved strandkanten lå der et mindre og helt sort hus, den var ca. 3x3 meter. Jeg huske ikke rigtig hvad denne hus var beregnet til, men fiskerne havde vist deres forskelligt tjæregrej, som tønder og spande heri.

Jeg husker at mor og jeg en vinterdag var ved stranden for at se isskruning, som da var ret voldsomme. Isen var da herved kommet helt op på stranden hvor det havde væltet den lille hus, som jeg dengang syntes var ret alvorligt.

Den væltede hus blev ikke genrejst, men i stedet helt fjernet som jeg mener var ved afbrænding.

Jeg mindes mine forældre har sagt, at der var en aftale ved, at sålænge Niels og Chr. fangede fisk, skulle vi, i vores hjem ikke købe fisk, de skulle nok give os de fisk vi kunne spise, og herfor fik vi også fisk op til flere gange ugentlig. Det var lige før, at vi spiste fisk til fisk.

Om vinteren når fjorden var isbelagt var samtlige øens fiskere, og andre på ålestangning fra is. Far og mig har også flere gange været med herved, men vi blev nu aldrig de gode ålestanger. Vi bjergede som regel gerne nogle ål ved andres hjælp, til en god ålemåltid.

At stange ål gik nok mest ud på tidsfordriv med socialt samvær for de seneste aktuelle nyheder. Det var jo ikke alle som på det tidspunkt havde radio og anden form for nyhedsformidling.

Efter nogle år med fiskeri fra denne strand, besluttede Niels og Chr. Borbjerg sig for at tage ophold i Venø fiskerihavn, og herudfra foretage deres fiskevirksomhed. Se ny bom for garnophaling: [Klik her](#)

Efter gammel aftale skulle Niels og Chr. Borbjerg i den tid de ønskede at fiske fra østfjorden, have ret til at benytte fiskehuset, men ved eventuel flytning herfra skulle far så overtage huset, som han så også kom til.

Men efter få år solgte far huset til postbådfører Mads Svarre, jeg mener at have hørt, at han skulle have 2.500 kr. for det, men så skulle han også selv hjælpe til med nedtagning heraf, samt køre den op til Mads Svarre.

Hvorfor han solgte huset ved jeg ikke rigtig, måske for at få lidt penge ud af det.

Ellers husker jeg kun denne fiskerhus for at blive benyttet til forskellige ting som bl.a. var kornopbevaring mm.

Ligeledes kan jeg lige mindes at der på et tidspunkt blev afholdt høstfest heri, hvorved alle morede sig. Da huset jo have været benyttet til tjæret fiskegarn, blev alle ved denne høstfest meget sorte at det gamle ud tørrede tjærestøv, som fremkom ved festligheden.

Bygninger til "Borbjerggaard"

Bygninger hertil var vinkelbygget og fra 1887. Denne årstal var med smedjernstal påsat sydgavlen.

I stuehuset var murene op til vindueshøjde opført i kampesten. Det resterende murværk var mursten og anden forskellig opstøbning, af forskelligt støbemateriale. Kampestensmure i gavlene mod øst: [Klik her](#)

På stuehuset var der stråtag og på en del af de øvrige bygning var der pandeplader.

Stråtaget på stuehus, blev på sydside udskiftet med pandeplader.

På nordside af staldbygning var der også stråtag. Da staldbygning og stuehus var i en længe, blev den del af ståtag over stald udskiftet, da det var det dårligste.

Til udskiftning af dette var der mine to farbrødere Elmer og Peter, som "tækkemand", det tog nok omkring en uges tid for dem, jeg kan lige mindes fra den tid at vi havde det mægtigt sjov herunder.

Som ny stråtag blev anvendt rug- eller hvedehalm. Rør til stråtag var kun noget rigfolk benyttede.

At bearbejde halm til stråtag var også et specielt proces. Jeg mindes at far hertil og på ladegulv aftærskede det med plejl. Halmen måtte jo ikke tage skade ved bøjninger. Som stråtag var det som regel rug eller hvede som blev anvendt, da det var det mest stivstråede.

Til aftærskning hertil var der også et specielt tærskværk, et såkaldt langhalmstærskværk som kornnegen på tværs kunne puttes ind i, og halmen kunne så med lidt held samles op på en skrå nedfaldsriste. Et sådant maskineri havde de på "Nørreriis" som vi lånte af og til for at lave lidt tækkehalm til reparationsudførelse, som af og til var tiltrængt. Den blev som nævnt ikke benyttet i alle tilfælde, da der herved kunne gå for meget til spilde på grund af ikke at have samme føling hermed, som ved tærskning med plejl.

I udbygninger var der i loen lerstampet gulve. Loft over kostald var af runde trærafter med lerlag ovenpå. Denne loft var meget usikkert at færdes på, men med forsigtighed kunne det gå an. Men det kunne dog også hænde at man gik igennem med det ene ben.

Denne staldloft blev oftest benyttet til hø og aftærsket halm til foderbrug for heste og kreaturer.

Så vidt jeg husker, var der i ladebygningen tre gulve. Gulve i lade, var sideafdeling fra køregangen. Køregangen kaldtes for agerrum som var i den anden side. Størrelse på gulve var omkring 6 x 5 meter. Kunne være varierende i forskellige ladebygninger, efter størrelse.

Gulvene var beregnet for utærsket korn, i neg. Jeg kan lige mindes at far på køregangen af ladegulvet har tærsket korn med plejl. Men ellers foregik det på et mindre tærskværk, hvortil trækraften i de første år var fra en vindmølle, placeret på taget af ladebygningen. Denne type vindmølle var efter datidens benævnelse en klude sejler. Denne blev efter omkring 6-8 år nedtaget på grund af råd og ælde, og udskiftet med petroleumsmotor.

Af petroleumsmotorer var den første et større monstrum. Jeg huske ikke hvad fabrikat det var, men jeg mener at vi kaldte den for et "Støver". Men jeg husker så, at den ikke altid var driftssikker. Den gamle smed fra Resen, og far har arbejdet mange gange med den, som godt kunne være hele dage.

Denne motor skulle trækkes i gang i svinghjulet. Det var en firtakts motor med magnetænding.

Efter et par år med denne, fik vi en anden petroleumsmotor. Det var en BLA, som stod for Brødrene Larsen Aså. Denne lidt mindre motor havde vi megen glæde af. Det var ligeledes en firtakts motor med magnet-ænding. Denne skulle trækkes i gang med håndsving på det ene drivhjul og startede i de fleste tilfælde ved anden eller fjerde om-drejning, da hver anden omdrejning jo er tændingsomdrejning, og hver anden omdrejning jo er indsugningsomdrejning. Begge motorer var med én vandret cylinder, med vandkølertank ovenpå og omkring cylinderen.

Begge motorer skulle startes på benzin og køre hermed til de var bleven varme. Herefter kunne der lukkes for benzinen og lukkes over på petroleum.

Sådanne motorer havde to svinghjul, hvor der på den ene var monteret et remskive, eller driftsskive til rebtræk for forskellige maskiner.

[Indhold](#)

[Fortsæt](#)

